

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента Чернякової Жанни Юріївни

на дисертацію Чу Їн «ТЕНДЕНЦІЇ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ

ВИЩОЇ ОСВІТИ КИТАЮ»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми наукової роботи. Актуальність дослідження зумовлена тим, що інтернаціоналізація вищої освіти (ІВО) є одним з провідних чинників розвитку вищої освіти в сучасному світі. Дисертантка трактує означений феномен як процес інтеграції міжнародного, міжкультурного або глобального виміру в мету, функції та процес надання вищої освіти з метою підвищення якості освіти та наукових досліджень для всіх членів академічної спільноти, а також здійснення позитивного внеску у розвиток суспільства. Доцільним є з'ясування тенденцій інтернаціоналізації вищої освіти (ІВО) Китаю на глобальному та національному (китайському) рівнях. В межах розгляду глобального дискурсу ІВО виявлено тенденції до розширення просторового поля дослідження ІВО; трансформації термінологічного поля досліджень ІВО відповідно до змін суспільно-політичного, соціально-економічного, технологічного та культурно-освітнього контекстів; суттєвого осучаснення тематичних напрямів досліджень (проблеми забезпечення якості міжнародної вищої освіти, національних та інституційних стратегій ІВО, міжнародної й національної політики у сфері ІВВО та управління інтернаціоналізацією; академічної мобільності). Констатовано, що китайський національний дискурс ІВО, що набув розвитку в часи запровадження політики реформ і відкритості (з 1978 р.), перетворився на органічну складову глобального дискурсу. Особливістю китайського дискурсу ІВО є дослідження проблем коренізації ІВО, впливу м'якої політики Китаю на процеси ІВО, дослідження феномену «інтернаціоналізація вищої освіти з китайською специфікою».

Актуальність досліджуваної проблеми посилюється виявленими Чу Їн суперечностями між:

- запитом сучасного українського суспільства щодо забезпечення цілісного характеру інтернаціоналізації вітчизняної системи вищої освіти на засадах творчого використання кращих здобутків світового досвіду та недосконалістю наукового осмислення теорії та практики ІВО в українській порівняльно-педагогічній думці;

- зростаючим впливом Китаю на глобальні процеси інтернаціоналізації вищої освіти та недостатньою обізнаністю української теорії вищої освіти з концептуальними засадами політики реформ та відкритості в Китаї;

- актуалізацією потреб розвитку зовнішньо-орієнтованих стратегій ІВО та недосконалістю механізмів їх реалізації на державному та інституційному рівнях.

У контексті означеного вагомої актуальності набуває тема дисертаційного дослідження Чу Їн «Тенденції інтернаціоналізації вищої освіти Китаю».

Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами.

Дисертаційна робота є складовою частиною комплексного дослідження кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка «Інноваційні підходи до управління якістю освіти» (реєстраційний номер 0113U004660).

Тему дисертації затверджено вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (протокол № 8 від 24.02.2020 р.); тему уточнено вченою радою СумДПУ імені А.С. Макаренка (протокол № 9 від 01.03.2021 р.)

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

З урахуванням політичного культурно-історичного, економічного та академічного критеріїв виокремлено історичний (від часів заснування закладів вищої освіти Китаю та до 1978 р.) та сучасний (з 1978 р. – дотепер) періоди розвитку інтернаціоналізації вищої освіти Китаю. Сучасний період розвитку ІВО Китаю, що входить у хронологічні межі дослідження, розподілено на такі етапи: 1) етап інтернаціоналізації в інтересах політики «Чотирьох модернізацій» (1978-1991 рр.); 2) етап неоліберальних реформ (1992-2002 рр.); 3) етап глобального залучення (2003 – дотепер). У контексті характеристики означених періодів та

етапів розвитку ІВО Китаю визначено основоположні нормативні засади, змістові характеристики та тенденції розвитку досліджуваного феномену.

Висвітлено тенденції розвитку внутрішньо-орієнтованих та зовнішньо-орієнтованих стратегій інтернаціоналізації вищої освіти Китаю. Тенденції розвитку внутрішньо-орієнтованих стратегій ІВО Китаю розглянуто на індивідуальному (міжнародна студентська мобільність – МСМ) та інституційному (програми та установи транснаціональної вищої освіти – ТНВО) рівнях.

Виявлено, що тенденціями подальшого розвитку досліджуваного феномену, що вже успішно реалізуються в межах Ініціативи «Один пояс, один шлях», є такі: активізація багатосторонніх та двосторонніх міжнародних обмінів і співпраці; оптимізація механізмів надання послуг навчання за кордоном; розширення міжнародного визнання кваліфікацій; посилення співпраці з міжнародними організаціями, зокрема з ЮНЕСКО; покращення якості китайсько-іноземної спільної освіти; удосконалення організаційної та фінансової підтримки й всебічне підвищення якості навчання іноземних студентів у Китаї; сприяння розвитку Інститутів та класів Конфуція тощо.

Нові факти, одержані здобувачем.

Наукова новизна здійсненого дослідження є беззаперечною, оскільки вперше в українській педагогічній науці здійснено комплексне дослідження тенденцій інтернаціоналізації вищої освіти Китаю, а саме: з'ясовано, що дослідження проблем ІВО Китаю в українській науковій думці являє собою мультидисциплінарний дискурс, тенденціями розвитку якого є зростання міждисциплінарності досліджень; поглиблення та урізноманітнення їх джерельної бази, активізація застосування методів порівняльного аналізу. Розвиток глобального дискурсу ІВО визначається розширенням просторового поля, трансформацією термінологічного поля досліджень ІВО та їх найбільш актуальних тематичних напрямів; тенденціями розвитку китайський національного дискурсу ІВО стало його перетворився на складову глобального дискурсу зі збереженням особливості, яка полягає у зосередженні на феномені «ІВО з китайською специфікою».

Окреслено тенденції розвитку концептуальних засад ІВО Китаю, що розглянуті на глобальному та національному (китайському) рівнях. Виокремлено періоди (історичний та сучасний) та етапи розвитку інтернаціоналізації вищої освіти Китаю. Тенденціями унормування політики ІВО на етапі глобального залучення (2003 – дотепер) стали: конкретизація концептуальних засад відповідних реформ як на ідеологічному, суспільно-політичному, фінансово-економічному, управлінському, так і на педагогічному та методичному рівнях.

Висвітлено тенденції розвитку внутрішньо-орієнтованих та зовнішньо-орієнтованих стратегій інтернаціоналізації вищої освіти Китаю, якими стали: зміщення фокусу політики ІВО зі збільшення кількості на забезпечення якості реалізації стратегій; поглиблення співпраці у розвитку талантів; запровадження жорсткого контролю якості іноземних педагогічних кадрів та освітніх ресурсів. Визначено тенденції подальшого розвитку інтернаціоналізації вищої освіти Китаю та перспективи творчого використання китайського досвіду в Україні. Означені тенденції та перспективи стосуються політичного, організаційного, змістового та управлінського аспектів ІВО.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, опублікованих працях.

На підставі аналізу тексту дисертаційної роботи можемо говорити про обґрунтованість її наукових положень і висновків, оскільки вони спираються на низку методологічних підходів, оригінальних методичних принципів, а також сукупність дослідницьких методів. Серед останніх вирізняємо теоретичні – аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизація – для опрацювання наукової літератури з проблем ІВО Китаю із розподілом масиву інформації за напрямками наукових розвідок; конкретно-наукові: системний аналіз, що уможливив установлення взаємозв'язків між елементами ІВО Китаю як цілісного феномену; термінологічний аналіз – дозволив визначити сутнісні ознаки ключових понять дослідження; історико-генетичний, ретроспективний та діяхронно-порівняльний аналіз, що дав змогу виокремити періоди та етапи розвитку досліджуваного феномену; метод структурно-логічного та синхронно-порівняльного аналізу, що

дозволив висвітлити тенденції розвитку внутрішньо-орієнтованих та зовнішньо-орієнтованих стратегій інтернаціоналізації вищої освіти Китаю; метод наукової екстраполяції – за допомогою якого були визначені можливості використання прогресивного досвіду ІВО Китаю в Україні; емпіричні – аналіз документів, що стосуються актуального стану та стратегій інтернаціоналізації китайських та українських університетів.

На основі аналізу тексту дисертаційної роботи та публікацій можемо зробити висновок щодо обґрунтованості наукових положень і висновків. Основні теоретичні положення та висновки дисертації висвітлено в 12 публікаціях, із них 9 одноосібних, із яких 3 статті в наукових фахових виданнях України, 1 розділ у зарубіжній колективній монографії, 1 стаття в науковому періодичному виданні України, 7 праць апробаційного характеру. Кількість, якість та повнота висвітлення результатів та відображення змісту дисертації відповідає встановленим вимогам.

Значення для науки і практики отриманих результатів.

Обґрунтовані результати дисертаційного дослідження Чу Їн у своїй сукупності розв'язують актуальну наукову проблему. Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що схарактеризовані дисертанткою тенденції розвитку ІВО Китаю та перспективи творчого використання позитивного досвіду в аспекті досліджуваної проблеми в Україні можуть бути використані у процесі формування освітньої політики у сфері ІВО, розроблення відповідних стратегій, стандартів та ресурсного забезпечення означеного процесу; викладання навчальних курсів історико-педагогічної та порівняльно-педагогічної спрямованості для студентів, магістрантів та аспірантів педагогічних закладів вищої освіти. Матеріали дослідження, його висновки, а також джерельна база будуть корисними в подальших наукових пошуках у відповідних галузях наукового знання.

Оцінка змісту та завершеності дисертації.

У вступі доведено актуальність та доцільність кваліфікаційної наукової праці, презентовано науковий апарат дослідження, його наукову новизну, практичне значення та структуру.

У першому розділі схарактеризовано стан розроблення проблеми інтернаціоналізації вищої освіти Китаю в українській науковій думці; з'ясовано тенденції розвитку концептуальних засад інтернаціоналізації вищої освіти як глобального та національного (китайського) феномену; виокремлено періоди та етапи розвитку інтернаціоналізації вищої освіти Китаю.

У другому розділі з'ясовано тенденції розвитку нормативних та організаційно-педагогічних засад інтернаціоналізації вищої освіти Китаю на етапі глобального залучення (2003-2019 рр.) та висвітлено тенденції розвитку внутрішньо-орієнтованих та зовнішньо-орієнтованих стратегій інтернаціоналізації вищої освіти Китаю.

У третьому розділі докладно висвітлено тенденції подальшого розвитку інтернаціоналізації вищої освіти Китаю та перспективи творчого використання китайського досвіду в досліджуваній сфері в Україні.

Загальні висновки є вмотивованими, ґрунтуються на результатах, викладених у кожному з трьох розділів, розкривають зміст проведеного дослідження й узгоджуються з поставленими у вступі завданнями. Це засвідчує той факт, що мета дисертаційної роботи досягнута.

Привертає увагу список використаних джерел – 278 найменувань, із них 198 іноземними мовами. Робота містить 9 таблиць, 1 рисунок, 8 додатків, які вдало унаочнюють результати дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

У цілому позитивно оцінюючи результати кваліфікаційної праці Чу Їн, висловимо деякі зауваження та побажання.

1. Ґрунтовно дослідивши внутрішньо-орієнтовані стратегії інтернаціоналізації вищої освіти Китаю, що мають як індивідуальні, так і інституційні форми реалізації, варто було б звернутися до аналізу міжнародної внутрішньо-

орієнтованої мобільності викладачів, науковців, адміністративного персоналу, які набувають значного поширення в освітньому просторі.

2. На нашу думку, характеризуючи китайський культурний контекст ІВО, а саме інституційний аспект його розгляду, варто було б деталізувати університетські реформи в Китаї, які є результатом впливу закордонних моделей (зокрема, американської) на освіту та управління.

3. З огляду на теоретичну і практичну значущість дисертаційної роботи, слід висловити побажання Чу Їн з метою дисемінації отриманих результатів у вигляді окремого навчального посібника чи ґрунтовних методичних рекомендацій для викладачів закладів вищої педагогічної освіти.

Повнота викладення матеріалу дисертації в наукових публікаціях.

Аналіз наукових робіт здобувача, що вказані у списку опублікованих праць за темою дисертації, дає можливість стверджувати, що опубліковані роботи повною мірою відображають основні положення та висновки дослідження. У цілому, обсяг і зміст публікацій засвідчують ґрунтовне опрацювання здобувачем теми дослідження.

Висновок про відповідність кваліфікаційної наукової праці чинним вимогам.

Дисертація Чу Їн «Тенденції інтернаціоналізації вищої освіти Китаю» на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки) є актуальним, ґрунтовним, оригінальним і завершеним науковим дослідженням, має наукову новизну, теоретичне і практичне значення.

Загалом вважаємо, що дисертація пройшла належну апробацію, є самостійною науковою працею, яка має завершений характер. Ознайомлення з текстом дисертації дає підстави стверджувати, що за змістом, структурою вона відповідає чинним вимогам, які висуваються до робіт такого рівня.

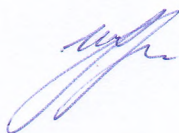
Дисертаційна робота Чу Їн «Тенденції інтернаціоналізації вищої освіти Китаю» відповідає чинним вимогам пп. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора

філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка Чу Ін заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта.

Рецензент:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки
Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

Жанна ЧЕРНЯКОВА

